
ČEBELAR

NA BIZELJSKEM

"Južna Evropa nam včasih pošlje še mnogo lepšega gosta, nego je pegas. Ta prelepi gost se imenuje legat, ki je morebiti najlepša ptica ter nas s svojimi živimi in različnimi barvami opominja na afrikske ali amerikanske ptice." (Fran Erjavec, 1870)

Čebelar *Merops apiaster*

OSEBNA IZKAZNICA:

Opis: kosove velikosti; dober in spreten letalec; značilen čist klic "kvip-kvip".

Status: selivka, ki gnezdi v južni in vzhodni Evropi vse do Baltika na severu; prezimuje v ekvatorialni in južni Afriki.

Življenjski prostor: odprti predeli z redkim drevjem in grmovjem, obrežja rek, blizu peščenih ali ilovnatih sten, v katerih gnezdi.

Hrana: večje žuželke, ki jih lovi med letom; čebele so le majhen del njegove prehrane.

Gnezdenje: na koncu 1-2 m dolgega rova, ki ga izkopljata samec in samica; 4-7 jajc; oba starša valita 24 dni; mladiči poletijo po dobrih treh tednih (23-25 dneh).

Ogroženost: uničevanje naravnih gnezdišč zaradi rečnih uravnav, neustrezno upravljanje s človekovo dejavnostjo ustvarjenih gnezdišč (peskokopov, gramoznic), izginjanje velikih žuželk zaradi kmetijskih strupov.

Čebelar v Sloveniji

V Sloveniji je čebelar zelo redka poletna vrsta. Pri nas se zadržuje od sredine aprila do sredine avgusta. Posamezni pari in manjše skupine občasno gnezdijo v severovzhodni Sloveniji ob Muri, Dravi, Dravinji na Goričkem, v Slovenskih goricah, pa tudi ob reki Reki in Dragonji. V Posavju nekaj parov gnezdi v gramoznicah ob Savi in v peskokopu na obrobju Krakovskega gozda, največ čebelarjev pa gnezdi v znanem gnezdišču na Bizeljskem.

Gnezditvena razširjenost čebelarjev v zadnjih petih letih

- 1 - Slovenske gorice, Počenik, do 3. pari, neredno
- 2 - Šentilj, peskokop, 1 do 2 para
- 3 - Goričko, Krašci, akumulacija Ledava, 1 do 4 pari, neredno
- 4 - Goričko, Čepinci, glinokop, 1 par, neredno
- 5 - reka Mura pod Petišovci, več kolonij, okoli 50 parov, redno
- 6 - Bizeljsko, peskokop, 15 do 30 parov, redno
- 7 - Brežice, gramoznica ob Savi, 1 par, prva gnezditev 1998
- 8 - Krško, gramoznica ob Savi, 1 par, prva gnezditev 1998
- 9 - Ravno, obrobje Krakovskega gozda, peskokop, do 6 parov, redno
- 10 - reka Reka, Ilirska Bistrica, 1 par

Peskokop Župjek na Bizejškem

V peskokopu Župjek na Bizejškem je ena večjih gnezditvenih kolonij čebelarjev v Sloveniji. Peskokop kremenčevega peska se zajeda v južna pobočja grebena Gradišče nad vasjo. Je značilen nižinsko-pobočni površinski kop, ki se razteza na površini več hektarjev. Opekarna - rudnik Brežice p.o. ga izkorišča že od začetka osemdesetih let. Načrt izkorisčanja predvideva njegovo nadaljnjo širitev.

Leta 1985 so domačini v visoki čelnji steni peskokopa odkrili prvo gnezdenje čebelarjev. Takrat so gnezdzili le trije pari, že naslednje leto pa več kot 50. Po letu 1989, ko so ornitologi gnezdišče redno spremljali, je tu gnezdro 15 do 20 parov čebelarjev. Proti jugu obrnjene mehke stene iz kremenčevega peska nudijo idealne gnezditve razmere, tako da čebelarji kljub obratovanju peskokopa tu stalno gnezdijo. Posamezna gnezda se občasno pojavljajo tudi na nekaterih bližnjih lokacijah, saj je geološka podlaga v širši okolini primerna za kopanje gnezditnih rovov. Gnezditvena kolonija se je povečala v letu 1998, ko se je v peskokopu zadrževalo okoli 30 parov, 25 gnezditev pa je bilo uspešnih.

Čebelarji se na gnezdišču zberejo okrog 10. maja. Do konca meseca izkopljejo večino gnezditnih rovov. V juniju se začne valjenje, ki traja nekako do 20. junija. Za tem nastopi živahno obdobje krmljenja mladičev, ki oprezajo iz svojih gnezditnih rovov za starši s hrano. Po 20. juliju poleti večina mladičev. Zadržujejo se v bližini gnezdišča, kamor jim starši še prinašajo hrano. V začetku avgusta je peskokop običajno že prazen, čebelarji se občasno pojavljajo ob reki Sotli in proti koncu meseca odletijo.

Ureditev gnezdelne stene

Obstoj čebelarjev je neločljivo povezan z ohranitvijo in rednim vzdrževanjem gnezdelne stene, ki jo je upravljalec peskokopa Opekarna - rudnik Brežice p.o. pred prihodom ptic do sedaj vzorno urejal. V dogovoru z njim bo dopolnjen načrt sanacije, tako da bodo tudi v prihodnje izpolnjeni pogoji za gnezditve čebelarjev:

- gnezdelne stene bodo ohranjene in vzdrževane tudi po končanem izkorisčanju;
- ob nadalnjem izkorisčanju se bodo odpirale nove gnezdelne stene, obrnjene proti jugu;
- pred prihodom čebelarjev bo očiščen posip peska pod steno ter rastlinje z vrha in celo stene;
- ohranjen bo miren predel, kjer se izkorisčanje ne bo izvajalo.

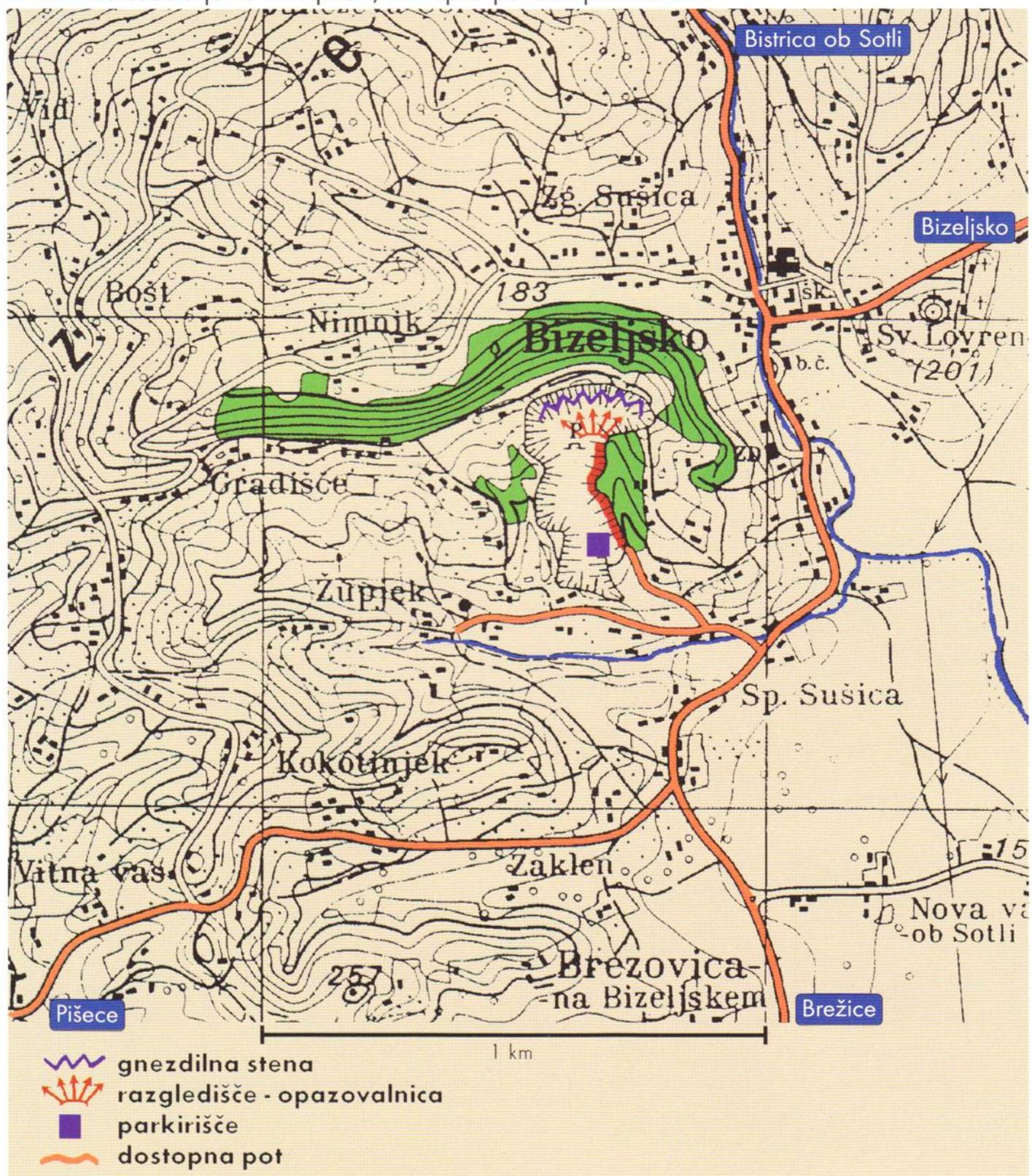
Dobro sodelovanje z upravljačem peskokopa na Bizejškem in pridobljene izkušnje so lahko vzor urejanja drugih umetnih gnezdišč. Čebelarju lahko pomagamo s preureditvijo sten peskokopov ali drugih sten s primerno fino, drobno sestavo peska in mu s tem omogočimo preživetje v Sloveniji, saj naravnih gnezdišč skoraj ni več.

Ogled gnezdišča

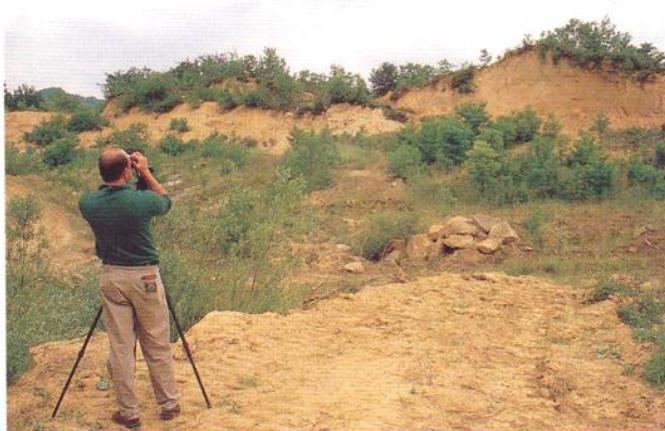
Poleg naravovarstvene vloge ima gnezdišče na Bizejškem tudi pomemben vzgojno-izobraževalni pomen. Da bi obiskovalci čim manj vznemirjali redke ptice, je bila na primerni razdalji od gnezdlne stene postavljena zaprta talna opazovalnica. Do nje je urejen in označen prikrit dostop. Opazovalnica je opremljena s pojasnjevalno tablo. Za opazovanje čebelarjev je priporočljiv daljnogled ali teleskop.

Gnezdišče čebelarja na Bizejškem; dostopna pot do opazovalnice

Bee-eater in Bizeljsko, Slovenia

The Bee-eater is a rare breeding bird in eastern and southern Slovenia. One of the strongest breeding colonies is in a sandpit at Bizeljsko in southeastern Slovenia. The first breeding holes dug by bee-eaters in the sandy walls of the pit were discovered in 1985. Ever since then bee-eaters have been breeding at Bizeljsko, their number varying from 15 up to 50 pairs. The sandy walls are managed in a bee-eater friendly manner in collaboration with the owner of the sandpit. The birds can be observed from a hide without disturbing them.

Kako opazujemo čebelarje

Ptice so v času gnezdenja zelo občutljive. Vsaka večja motnja ali vznemirjanje sta lahko usodna, zato je ob obisku treba spoštovati navodila:

- Držite se označene poti do opazovalnice.
- Približevanje gnezdlilni steni v času gnezdenja je od opazovalnice dalje prepovedano!
- Ne hodite po vrhu gnezdlilne stene, saj bi na ta način ogrozili svoje življenje in poškodovali krhko steno.

Dodatne informacije za obiskovalce:

telefon: 0608 - 51 235, Bife in klet "Prinela", Bizeljska cesta 69, Bizeljsko.

Projekt čebelar sodi v sklop Programa varstva redkih in ogroženih vrst ptic v Sloveniji, ki ga na Bizeljskem uresničujejo Opekarna - rudnik Brežice p.o., Turistično društvo Bizeljsko, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto in DOPPS[©], maj 1999.

Koncept in besedilo: Andrej Hudoklin, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto;

Strokovni pregled: Janez Gregori, Andrej Sovinc, Borut Štumberger; Risba: Slavko Polak; Fotografije: Hrvoje Oršanič (posnetki čebelarja), Mitja Simič, Andrej Hudoklin; DTP: Primož Karba; Izvedba: Dušan Šuštaršič; Tisk: Hren grafika;

Naklada: 5.000 izvodov; Izid omogočila: MOP, Uprava RS za varstvo narave

mobil
SLOVENSKI OPERATOR NMT & GSM

 BirdLife
INTERNATIONAL

 Prirodoslovni muzej Slovenije
Slovene Museum of Natural History